

**KRAJOWY ZWIĄZEK REWIZYJNY SPÓŁDZIELNI
INWALIDÓW I SPÓŁDZIELNI NIEWIDOMYCH**
ul. Gałczyńskiego 4 00-953 Warszawa 37 skr. 42
tel. 22 828 46 96 tel/fax 22 827 86 80 e-mail: kzrsiisn@poczta.onet.pl
www.kzrsiisn.pl

TRÓJKĄT POŻYTKU PUBLICZNEGO

Projekt dofinansowany przez MPiPS ze środków PO FIO, realizowany pod honorowym patronatem Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych i Prezesa Zarządu PFRON

ZAPROSZENIE DO UDZIAŁU W PROJEKCIE „Trójkąt pożytku publicznego – od terapii zajęciowej do pracy zawodowej”

**Do powiatowych i gminnych jednostek samorządu terytorialnego.
Do organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
Do instytucji rynku pracy i polityki społecznej.
Do społecznie odpowiedzialnego biznesu.**

Od trzech lat realizujemy projekt pod nazwą „Trójkąt pożytku publicznego”. Podejmujemy w nim działania na rzecz szerszego włączenia jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych i lokalnego biznesu w proces promowania, inicjowania i organizowania **spółdzielni socjalnych osób prawnych**, jako nowej i skutecznej formy ograniczania bierności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, realizowanej pod hasłem: **od terapii zajęciowej do pracy zawodowej**. Projekt ten jest adresowany do organizacjach pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego, które zajmują się rehabilitacją społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych, zwłaszcza do tych, które już prowadzą warsztaty terapii zajęciowej lub zakłady aktywności zawodowej. Nazwaliśmy go „Trójkąt pożytku publicznego”, bowiem z naszych doświadczeń wynika, że **współpraca jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz miejscowych przedsiębiorców** stanowi w tej dziedzinie niezbędny warunek osiągnięcia zakładanych celów.

Projekt ten, w otwartym konkursie ofert ogłoszonym przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej otrzymał pozytywną ocenę i dofinansowanie ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich. Zyskał on uznanie Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych i prezesa Zarządu PFRON, którzy objęli nad jego realizacją **honorowy patronat**.

Problemy podejmowane w projekcie

Niska aktywność zawodowa i towarzyszące jej wysokie bezrobocie jest nadal głównym problemem społecznym w naszym kraju. Konsekwencją tego jest zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które według danych Eurostat w 2011 roku obejmowało 27,2 % populacji naszego kraju, przy średniej dla całej UE 24,2 %. Utrzymujący się kryzys gospodarczy stan ten jeszcze pogorszy, bowiem dotychczasowe próby jego okiełznania za pomocą wolnorynkowych instrumentów ekonomicznych, nie przyniosły oczekiwanego rezultatu. W tej sytuacji ogromnie ważną staje się pobudzenie aktywności głównych elementów lokalnego społeczeństwa obywatelskiego – gmin, powiatów i organizacji pozarządowych - w dziedzinie rozwoju ekonomii społecznej, jako metody tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Od wielu lat znaczącą część niepracujących stanowią osoby niepełnosprawne które dodatkowo cechuje wysoka bierność zawodowa. Według badań GUS w I kwartale 2012 r. w Polsce w wieku produkcyjnym było 2 035 tys. osób niepełnosprawnych, ale zaledwie 547 tys. cechowało się aktywnością zawodową (26,9%), z czego 458 tys. pracowało. Pozostali, czyli prawie 1,5 mln. osób, byli pod tym względem bierni (73,1%). Mówiąc obrazowo, w

naszym kraju trochę częściej niż co czwarta osoba niepełnosprawna w wieku produkcyjnym przejawia aktywność zawodową, podczas gdy w bardziej rozwiniętych krajach europejskich taką aktywnością charakteryzuje się ponad 40 % osób niepełnosprawnych w tym przedziale wiekowym. Aby osiągnąć podobny poziom w najbliższych latach powinniśmy dodatkowo zaktywizować zawodowo około 300 tys. osób niepełnosprawnych, które dziś pod tym względem są bierne. Osiągniemy wówczas wielkości zapisane w programach strategicznych rozwoju Polski oraz dyrektywach Unii Europejskiej i dorównamy pod tym względem rozwiniętym krajom europejskim. Niska aktywność zawodowa w tej grupie jest zjawiskiem dodatkowo niekorzystnym, bowiem w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych praca odgrywa kluczową rolę. W warunkach wysokiego bezrobocia osoby te popadają w bierność zawodową, stają się defaworyzowane na rynku pracy i w konsekwencji dotyka je ubóstwo i wykluczenie społeczne.

Obok niskiej aktywności zawodowej istotnym problemem jest także niedostateczna drożność systemu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Odczuwają to zwłaszcza osoby ze szczególnymi rodzajami niepełnosprawności w tym uczestnicy warsztatów terapii zajęciowej. Utworzenie po 1990 roku ponad 667 wtz jest niewątpliwym dorobkiem polskiego systemu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Uczęszcza do nich prawie 24 tys. osób z głębszymi dysfunkcjami, które nie kwalifikują ich do podjęcia pracy nawet w zakładach pracy chronionej. W wyniku zajęć terapeutycznych część tych osób uzyskuje zdolność do pracy. Niestety, obecny system rehabilitacji nie oferuje tym osobom systemowej możliwości kontynuowania tego procesu w przyjaznym im zakładzie pracy. Pierwotna idea, aby takim naturalnym zapleczem dla warsztatów terapii zajęciowej stały się spółdzielnie inwalidów, nie została zrealizowana. Dziś zaledwie 28 warsztatów funkcjonuje przy spółdzielniach inwalidów i spółdzielniach niewidomych. Niestety, w okresie 20 lat ustawowego wspierania rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych nie wypracowaliśmy systemowej propozycji „ciągu dalszego” dla uczestników warsztatów terapii zajęciowej, co powoduje, że tylko znikoma ich liczba (poniżej 2 %) podejmuje pracę zawodową. Za ten stan nie można obwiniać warsztaty terapii zajęciowej. Zabiegi ich organizatorów o pozyskanie potencjalnych pracodawców dla swoich podopiecznych z reguły kończą się niepowodzeniem. W nikłym stopniu na te potrzeby reagują zakłady pracy chronionej, a otwarty rynek pracy w ilościach śladowych. Naturalnym miejscem pracy dla „absolwentów” wtz powinny być zakłady aktywności zawodowej. Jest ich jednak za mało (67 zakładów aktywności zawodowej zatrudnia prawie 2,5 tys. osób niepełnosprawnych) oraz wymagają dużego wsparcia finansowego, aby mogły odegrać w tej sprawie znaczącą rolę.

Cele projektu.

Doświadczenia wielu krajów europejskich, ale także nasze krajowe wskazują, że w procesie przełamywania bierności zawodowej i rehabilitacji, dobrze sprawdzają się podmioty ekonomii społecznej, zwłaszcza spółdzielnie socjalne, dla których głównym celem jest zapewnianie pracy i rehabilitacji zawodowej, zaś wypracowany zysk służy do finansowania realizacji tego społecznego celu. Zasady funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych, a zwłaszcza spółdzielni socjalnych osób prawnych nie są dostatecznie znane i doceniane przez władze i społeczności lokalne. Samorządy gminne i organizacje pozarządowe jeszcze w małym stopniu uczestniczą w procesie tworzenia nowych miejsc pracy w tego typu podmiotach gospodarczych mimo, że ustawa o spółdzielniach socjalnych od 2009 roku przewiduje zakładanie spółdzielni socjalnych osób prawnych przez jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe. Należy podkreślić, że Polska ratyfikując w ubiegłym roku konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zobowiązała się do promowania rozwoju spółdzielczości jako formy realizacji ich prawa do pracy.

Celem projektu jest dostarczenie wiedzy o ekonomii społecznej, jej popularyzowanie, a następnie wykorzystanie tej formy działalności gospodarczej do rehabilitacji oraz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych na rynku lokalnym. Dotychczas w pięciu turnusach szkoleniowych uczestniczyły 102 osoby – przedstawiciele organizacji pozarządowych (głównie kierownicy wtz), urzędów pracy i miejskich centrów pomocy

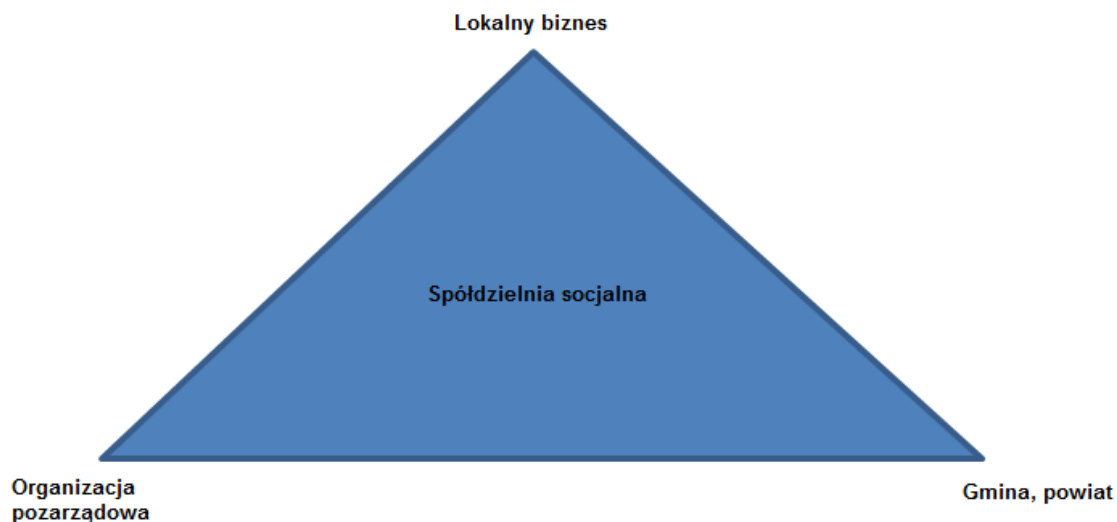
rodzinie. Na każdym, podczas 32 godzin zajęć, omawiano 14 tematów z zakresu ekonomii społecznej, prawa spółdzielczego oraz rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Na podstawie naszych doświadczeń oraz opinii uczestników szkoleń opowiadamy się za tworzeniem **spółdzielni socjalnych osób prawnych**, pracujących wg formuły: **od terapii zajęciowej do pracy zawodowej** (model TPP). Członkami założycielami tych spółdzielni powinny być organizacje pozarządowe prowadzące warsztaty terapii zajęciowej lub zakłady aktywności zawodowej oraz miejscowy samorząd terytorialny (gmina i / lub powiat). W statucie spółdzielni obowiązkowo należy umieścić zapis o działalności na rzecz rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Zachęcamy do budowania wokół powstających podmiotów ekonomii społecznej **przyjaznego otoczenia**, składającego się z samorządu gminy, lokalnego biznesu i organizacji pozarządowych, a także instytucji powiatowych jak PCPR i PUP. Ważne jest, aby nad takimi spółdzielniami **sprawował patronat lokalny biznes**.

Tak zorganizowany podmiot to spółdzielnia według modelu „trójkąta pożytku publicznego” – innowacyjnego rozwiązania wypracowanego w ramach omawianego projektu.

Spółdzielnia wg modelu "trójkąta pożytku publicznego"

Ostatecznym celem projektu jest ograniczanie bierności zawodowej tych osób niepełnosprawnych, które są najgłębiej wykluczone i defaworyzowane nie tylko z powodu ciężkości funkcjonalnych deficytów, ale również z powodu braku odpowiednich szans. Tą szansą, mogą być spółdzielnie socjalne budowane według wypracowanego w projekcie modelu „trójkąta pożytku publicznego”. Mogą być one skutecznym, lokalnym narzędziem przeciwdziałającym marginalizacji i wykluczeniu społecznemu miejscowych osób z niepełnosprawnościami. Takie spółdzielnie będą nowym, efektywnym ogniwem w systemie funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego pracy, zwłaszcza w dziedzinie pobudzania lokalnych rynków pracy.

Cechy wyróżniające spółdzielnie socjalną wg modelu TPP

Zgodnie z prawem, spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem członków spółdzielni, a jej podstawowym celem jest zapewnienie pracy, a nie kreowanie zysku jak to ma miejsce w spółkach prawa handlowego. Spółdzielnia socjalna jest stosunkowo młodą formą spółdzielczości. Została wprowadzona w 2004 roku ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Spółdzielnie socjalne tworzone są na mocy ustawy z 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych, znowelizowanej 7 maja 2009 roku.

Spółdzielnia socjalna łączy funkcje spółdzielni pracy i pozarządowej organizacji pożytku publicznego. Spółdzielnia socjalna prowadzi działalność o dwojakim charakterze:

- społecznym, poprzez reintegrację zawodową i społeczną swoich członków,
- gospodarczym, poprzez prowadzenie przedsiębiorstwa w oparciu o wspólną pracę, przy czym działalność ta prowadzona jest na zasadzie non profit.

Założycielami spółdzielni socjalnej mogą być nie tylko osoby fizyczne, ale także prawne jak organizacje pozarządowe, jednostki samorządu terytorialnego lub kościelne osoby prawne. Spółdzielnie socjalne, na etapie zakładania, a następnie funkcjonowania, korzystają z wielu form wsparcia finansowego ze strony państwa.

Należy podkreślić, że proponowana tu spółdzielnia socjalna osób prawnych, w odróżnieniu od spółdzielni socjalnych osób fizycznych, jest bytem ekonomicznie znacznie trwalszym, co w procesie rehabilitacji i integracji zawodowej osób niepełnosprawnych ma istotne znaczenie.

Pamiętajmy, że omawiana spółdzielnia socjalna, jak każdy pracodawca zatrudniający osoby niepełnosprawne, korzysta ze wszystkich przysługujących mu ustawowych instrumentów wsparcia ze środków PFRON, w tym z dofinansowania do wynagrodzeń i ubezpieczenie społeczne zatrudnionych w niej osób niepełnosprawnych.

Ponieważ spółdzielnia socjalna pełni również szereg funkcji organizacji pożytku publicznego, może ubiegać się o zadania zlecane przez jednostki samorządu terytorialnego, kontrakty socjalne, korzystania z klauzul społecznych przy zamówieniach publicznych itp.

Spółdzielnia socjalna wg modelu TPP, może prowadzić warsztat terapii zajęciowej, a także zakład aktywności zawodowej. Na funkcjonowanie tych placówek spółdzielnia będzie otrzymywała odrębne dofinansowanie ze środków PFRON. Wydaje się, że standardowym zakresem takiej spółdzielni powinno być prowadzenie przez nią zakładu pracy zawodowej o statusie zakładu pracy chronionej oraz warsztatu terapii zajęciowej i / lub zakładu aktywności zawodowej. Taka spółdzielcza struktura utworzona przez organizację pozarządową oraz gminę lub powiat, otoczona patronatem miejscowego biznesu, może być modelowym rozwiązaniem w polskim systemie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Adresaci zaproszenia

Gorąco zachęcamy organizacje pozarządowe, które prowadzą warsztaty terapii zajęciowej lub zakłady aktywności zawodowej, aby stały się liderami organizowania spółdzielni socjalnych dla osób niepełnosprawnych wg modelu TPP. Wasza aktywność i przywództwo w tym procesie jest niezbędne. Opracujcie koncepcję swojej spółdzielni, udajcie się z tą ideą do swoich działaczy samorządowych, przedstawcie im korzyści wynikające z takiego rozwiązania dla lokalnej społeczności. W spółdzielni socjalnej mogą znaleźć zatrudnienie w charakterze pracownika lub wolontariusza także inne osoby. Jest to szczególnie ważne dla rodziców osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi. Porozmawiajcie z lokalnymi przedsiębiorcami o społecznej wrażliwości i patronackiej pomocy dla waszej spółdzielni. Członkostwo organizacji pozarządowych w spółdzielni socjalnej zwiększa potencjał obywatelski miejscowej społeczności.

Do samorządów wszystkich gmin apelujemy o pozytywną odpowiedź na inicjatywę waszych organizacji pozarządowych dotyczącą utworzenia spółdzielni socjalnej osób prawnych z udziałem gminy w charakterze członka. Wasz udział w tym przedsięwzięciu wzmocni prestiż takiej spółdzielni i jej ekonomiczny wizerunek. Tworząc proponowaną spółdzielnię zyskacie nowe, skuteczne narzędzie do rozwiązywania problemów społecznych. Niepełnosprawnym, zagrożonym ubóstwem będziecie mogli zaoferować aktywne formy umożliwiające uzyskiwanie dochodów z własnej pracy. Nie bez znaczenia jest i to, że spółdzielnia wg modelu TPP generuje miejsca pracy nie tylko dla osób niepełnosprawnych, ale i zwiększa konsumpcyjny popyt na lokalnym rynku, co przekłada się między innymi na większe wpływy z podatków.

Do lokalnych przedsiębiorców apelujemy o wspieranie spółdzielni socjalnych osób prawnych tworzonych z myślą o rehabilitacji przez pracę osób niepełnosprawnych. Obejmujcie je patronatem zarówno na etapie tworzenia jak i później gdy będą prowadzić własną działalność gospodarczą. Niech ten patronat będzie zwieńczony odpowiednią umową. Nie chodzi tu o darowizny, możecie im pomóc zlecając różne usługi, czy zamówienia na wytwarzane przez nie produkty. Bardzo cenne będzie Wasze doradztwo we wstępnej fazie budowania spółdzielni, kiedy to kształtuje się jej profil i tworzy biznes plan. Niech te patronaty będą przejawem społecznej odpowiedzialności polskiego biznesu.

Kluczową rolę w rehabilitacji osób niepełnosprawnych odgrywają instytucje samorządu powiatowego, a zwłaszcza powiatowe urzędy pracy, powiatowe centra pomocy rodziny oraz pełnomocnicy starostów oraz prezydentów miast ds. osób niepełnosprawnych. Bardzo liczymy na ich pomoc i udział w projekcie. Oczekujemy, że będą krzewili ideę ekonomii społecznej, jako ważnej formy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych na swoim terenie, że będą pomagać organizacją pozarządowym i gminom w budowaniu spółdzielni socjalnych, że przedsiębiorców będą zachęcać do obejmowania patronatami powstające spółdzielnie socjalne. W ten sposób powinny powstać swoiste klasterki wspierające rozwój ekonomii społecznej na lokalnych rynkach.

Do Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych i prezesa Zarządu PFRON apelujemy o dalsze wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego w tym zakresie. Udział proponowanych tu spółdzielni socjalnych osób prawnych w procesie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych należy wyraźniej określić w przepisach prawa. W spółdzielniach, które obok zakładu pracy zawodowej prowadzą również warsztaty terapii zajęciowej, wskazane jest umożliwienie elastycznych form zatrudnienia uczestników warsztatów z możliwością ich ewentualnego powrotu do warsztatu. Omawiany model spółdzielni ma charakter innowacyjny. Dlatego z uznaniem witamy decyzję Zarządu PFRON, dzięki której od 2012 roku, w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami” można uzyskać bezpośrednio z Funduszu dofinansowanie do kosztów adaptacji pomieszczeń i wyposażenia nowych miejsc pracy w tworzonych spółdzielniach socjalnych osób prawnych (z udziałem gminy lub powiatu) w wysokości do 32 tys. zł na każde nowe stanowisko pracy dla osoby niepełnosprawnej utworzone w takiej spółdzielni socjalnej.

Szanowni Państwo

W 2013 roku kontynuujemy realizację projektu. Będziemy organizować dwa kolejne **turnusy szkoleniowe: w maju w Gdańsku oraz we wrześniu w Warszawie**. Na turnusach tych nasi eksperci będą uczyć jak organizować spółdzielnie socjalne osób prawnych, jak w ten proces włączać jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe oraz lokalny biznes. Jak je organizować, aby funkcjonowały według modelu „trójkąta pożytku publicznego”, gdzie statutowym celem powinna być rehabilitacja i integracja społeczno-zawodowa osób niepełnosprawnych. Serdecznie na nie zapraszamy Waszych przedstawicieli. Już teraz prosimy o przesłanie na nasz adres zgłoszenia udziału w tych szkoleniach. Formularz karty zgłoszenia, szczegółowe informacje o terminie i miejscu szkolenia oraz inne dokumenty na ten temat będą zamieszczane na naszej stronie internetowej: www.kzrsiisn.pl O projekcie i jego realizacji można także przeczytać na łamach wydawanego przez nas czasopisma „Nasze Sprawy”: www.naszესprawy.eu

Spółdzielnie socjalne osób prawnych to prosty i skuteczny instrument samorządu terytorialnego w walce z bezrobociem i wykluczeniem społecznym na poziomie lokalnym. To ważny element infrastruktury społeczeństwa obywatelskiego. W przyszłym roku wybory do władz samorządowych. Zadbajmy, aby w programach wyborczych kandydatów do tych władz znalazły się również omawiane tu problemy.

ZARZĄD KZRSIISN

Warszawa, luty 2013 r.